

UDVEKSLING

INDVÆKSLING

Debatten om udveksling er én af de ældste i antropologien og dertil en af dem, der er skrevet mest om. Der er et væld af både teoretiske diskussioner og etnografiske analyser af konkrete empiriske forståelser af udveksling. Så hvorfor stadigvæk beskæftige sig med den? Er den ikke efterhånden udtømt?

Ja og nej. Marcel Mauss' banebrydende værk om 'gaven' var på sin vis det første, men på en måde også det sidste, bidrag. Alt, hvad der er sagt om udveksling efterfølgende, forholder sig på en eller anden måde til Mauss – selv i forsøget på at udvide forståelsen af eller være uenig i hans pointer. Mauss' karakteristik af forpligtelserne til at give, modtage og gengælde er så klar og genkendelig, fordi den rammer hovedet på sømmet på rigtig mange måder. Ligesom filosofen Alfred North Whitehead skrev, at den europæiske tradition i filosofien består af en serie af fodnoter til Platon, kan man hævde, at det samme er tilfældet for antropologiens gave-debat efter Mauss.

På den anden side så vil debatten om udveksling aldrig være udtømt. Fordi begrebet forholder sig til alt, hvad der foregår mellem mennesker (al social interaktion rummer en form for udveksling), så vil der til stadighed opstå nye og overraskende måder, hvorpå menneskelig socialitet og dermed udveksling udfolder sig empirisk. Nødvendigheden af at minde os om, hvor vigtig udveksling er for menneskeligt samvær, er heller ikke mindre i lyset af finanskrisen, neoliberalisme og kapitalismens globale dominans. Kapitalismens menneskesyn beskyldes ofte for kun at give plads til en profitmaksimerende og kalkulerende maskine og ikke til den mangfoldighed af intentioner, motiver og følelser, som udveksling indebærer.

Bidragene i dette nummer af Jordens Folk forsøger netop at se på udveksling både i 'traditionelle' etnografiske sammenhænge, men også i de lidt mere 'skæve'.

Vi kommer – som vanligt – vidt omkring. Storpolitiske forhold forstås i udvekslingens mikroperpektiv. Et grænselukningsritual

mellem Indien og Pakistan oprettholder fjendebilleder og nationale forståelser.

Hverdagsinteraktioner på tværs af vidt forskellige sociale verdener indebærer samtidig vigtige moralske og mellemmenneskelige forudsætninger. Håndværkere oplever gensidige forpligtelser og giver hjælp til hinanden på arbejdspladsen. Socialt udsatte misbrugere deler gerne deres knappe midler med 'kollegerne', mens tiggeri til gengæld er en negativ moralsk kategori blandt ugandiske skolebørn, uagtet at de ofte beder antropologen om personlige gaver.

Endelig giver udvekslingstematikken en vinkel på, hvordan forholdet mellem de levende og de døde medieres. Arv indebærer moralske forpligtelser og kan ses som en måde at udveksle med afdøde, og tjukternes offergaver til forfædre og ånder er en naturlig del af livet og en nødvendig del af slægtens fortsatte eksistens.

God læselyst!